

ON THE CONTENT OF SOME OFFENCES AGAINST LIFE AND LIMB

Ion Ovidiu TATU¹

Abstract:

In the following lines we do not pretend to make a complete scientific analysis of the content of crimes against life and bodily integrity, but we will only outline some features that characterize some of these crimes, in order to contribute to a fair orientation of the judicial bodies.

Keywords: *attempted murder; crime of murder; human life; subjective side; intent to kill*

În practica judiciară, adeseori unii angajați *încadrează* în mod greșit *tentativa de omor* (art.188 alin. 2), drept vătămare corporală, (art. 194 din C.pen.) iar crima de omor, drept vătămare a integrității corporale care a cauzat moartea (art. 195 C.pen.). de cele mai multe ori, încadrările nelegale provin din cauza greșite a stării de fapt în care a fost comisă infracțiunea. Totuși, nu în rare cazuri se fac încadrări juridice necorespunzătoare stării de fapt, din cauza neobservării trăsăturilor caracteristice ale fiecăreia din aceste infracțiuni. Pentru a putea deosebi dacă ne găsim în fața unei tentative de omor sau numai a unei infracțiuni de vătămare a integrității corporale, este absolut necesar a se verifica *intenția autorului* infracțiunii respective.

Dacă se va dovedi că, prin fapta săvârșită cu intenție, subiectul infracțiunii a urmărit cauzarea morții victimei, dar moartea *nu* a survenit din cauză că activitatea infracțională a fost întreruptă sau nu și-a produs efectul, ne vom afla în fața unei tentative de omor.

Dacă însă intenția subiectului infracțiunii a fost numai de a pricinui vătămarea sănătății sau unele dureri fizice și *nu* aceea de a provoca moartea, ne vom afla în fața unui infracțiuni de vătămare a integrității corporale sau sănătății.

În cazul tentativei de omor vor trebui constatate trăsăturile caracteristice ale infracțiunii de omor, obiectul infracțiunii fiind viața omului², latura obiectivă fiind cauzarea morții, iar latura subiectivă, intenția de a ucide³.

Nerealizarea intenției de a ucide, datorită faptului că actul de executare a fost întrerupt sau din anumite motive nu și-a produs efectele, nu va situa în fața unei tentative de omor. Deci, ceea ce deosebește tentativa de omor de vătămarea integrității corporale, este *latura subiectivă* a infracțiunii.

La tentativa de omor trebuie să existe intenția de a ucide, pe când la infracțiunea de loviri sau vătămări care a cauzat moartea, se cere numai intenția de a lovi sau a vătăma integritatea corporală⁴.

O speță care ne poate edifica asupra acestei probleme a fost rezolvată de Instanța Supremă: Din situația de fapt, așa cum rezultă din dosar, se desprindea că N.R. și I.R., tată și fiu, au aplicat victimei mai multe lovituri în cap, în regiunea membrilor superioare și la piciorul stâng, cu două sape date în acest scop de F.I., tăindu-i ambele mâini din regiunea oaselor metacarpiene și fracturându-i piciorul stâng. F.I. a aplicat și el victimei mai multe lovituri de ciomag. Totuși victima nu a încetat din viață, ci din cele din urmă, a fost salvată de

¹ Asist.univ.drd., Facultatea de Stiinte Juridice, Universitatea Hyperion, Romania

² *Viața ca valoare socială ocrotită prin dispoziții penale*. SDR nr. 2/2011, Ed. Academiei Române, București, pp.181-187.

³ George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), George Antoniu, Versavia Brutaru, Constantin Duvac, Ion Ifrim, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Marieta Safta, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiiu, *Explicațiile noului cod penal*, vol. III, art.188-256, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 34.

⁴ Ibidem, p. 39.

niște trecători. Instanța, a constatat că fapta acuzaților constituie tentativă de omor, intenția de omor rezultând din următoarele *împrejurări de fapt* și *elemente probatorii*: Declarația dată la primele cercetări de F.I., prin care arăta că N.R. și I.R. îi spuneau, în timp ce mergeau în întâmpinarea victimei, că o va omori, iar I.R. a adăugat că sapele le va aduce la el acasă și le va spăla de sânge; Declarația dată la primele cercetări de N.R., care a arătat că, atunci când s-au apropiat de victimă a căzut din car, a mai lovit-o odată în cap; Adresa spitalului în care a fost internată victima, din care reiese că atunci când aceasta a fost adusă la spital, prezenta plăgi tăiate în regiunea capului, un picior fracturat și ambele mâini tăiate; declarațiile date la primele cercetări de N.R. și F.I și martorul N.H., din care rezultă că faptul s-a petrecut noaptea, într-un loc situat în afara de sat și că victima a fost lăsată în mijlocul iernii departe de sat, cu ambele mâini tăiate și cu plăgi la cap, având vase importante de sânge deschise; declarațiile date la primele cercetări de martorii M.A. și F.P., care arată că numai cu greutate au găsit pe victimă, atunci când au voit să-i vină în ajutor.

Aceste împrejurări care au fost pe deplin stabilite, duc cu adevărat la convingerea că infractorii au urmărit în speță, *nu* pricinuirea unei vătămări a integrității corporale prin desfigurarea ireparabilă a victimei, care a rămas pentru totdeauna cu o înfățișare respingătoare și cu consecințe asupra sănătății, ci omorârea ei, activitate care *nu și-a produs efectul*, victima fiind găsită în stare muribundă și dusă la spital unde i s-a salvat viața.

Există în practica judiciară situații când este greu de deosebit în fapt infracțiunea de omor, de infracțiunea vătămare a integrității corporale, care a cauzat moartea victimei. Astfel se încadrează uneori drept infracțiune de omor, sau dacă victima n-a murit, drept tentativă de omor *numai* în baza naturii obiectului folosit și a aptitudinii lui de a produce moartea (de pildă, autorul s-a servit la comiterea infracțiunii, de o armă sau un obiect apt a provoca moartea, un revolver, un pumnal, o furcă de fier, etc.) considerându-se în acest caz că intenția de a omori rezultă din însuși faptul material. Asemenea încadrări sunt lipsite de temei, deoarece intenția de a omori trebuie stabilită din complexul elementelor probatorii și a împrejurărilor de fapt rezultate din activitatea infracțională. Dacă subiectul infracțiunii nu a avut intenția de a ucide dar totuși în urma loviturilor aplicate victimei, aceasta a murit, indiferent de natura obiectului cu care a lovit, fapta va trebui încadrată ca infracțiune de lovire sau vătămare care a cauzat moartea (art. 195 din C. pen.).

Infracțiunea prevăzută de art. 195 cod penal este *o formă calificată* a vătămării integrității corporale. Aici avem *intenția depășită*, unită cu culpa (intenția derivând din faptul că autorul a prevăzut urmarea și voința de a vătăma integritatea corporală și culpa derivând din faptul urmăririi mai grave a acestei activități, urmare care nu a fost prevăzut și dorită, moartea victimei, dar care trebuia și putea să o prevadă). De altfel, amintim că, legea penală definește în art.16 alin. 5 *intenție depășită* când fapta constând într-o acțiune sau inacțiune intenționată produce un rezultat mai grav, care se datorează culpei făptuitorului. De aici, se pune însă întrebarea: oare era necesară o asemenea reglementare? La această întrebare, s-a răspuns, într-o viziune¹, (Ilie Pascu, Petre Buneci), că noua dispoziție este justificată de necesitatea lărgirii sferei faptelor comise cu vinovăție, introducându-se în sfera faptelor comise cu vinovăție nu numai cele comise cu intenție sau din culpă, dar și cele comise cu intenție depășită (art.16 alin.2). Alți autori² consideră că noua dispoziție răspunde principiului legalității incriminării și pedepsei, deoarece prin săvârșirea unei infracțiuni înțelegându-se atât comiterea faptei așa cum este descrisă în norma de incriminare, cât și precizarea formei de vinovăție. Aceeași poziție o adoptă și profesorul George Antoniu, care consideră pozitiv, că în definiția vinovăției a fost introdusă și intenția depășită ca o formă mixtă a vinovăției³.

¹ Ilie Pascu, Petre Buneci, Noul Cod penal. *Partea generală și Codul penal. Partea generală în vigoare. Prezentare comparativă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 28.

² Mihaela Agheniței, *Unele reflecții în ceea ce privește infracțiunea complexă praeterintenționată*, RDP, nr. 4/2012, Ed. Universul Juridic, p. 82.

³ George Antoniu, *Noile Coduri ale României*, Studii și Cercetări Juridice, Ed. Universul Juridic, București, 2011, 493.

În opinia profesorului¹ intenția depășită presupune, atât autonomia fiecăruia din factorii componenți dar și strânsa legătură a intenției și culpei în cadrul unui proces *subiectiv unic* și cu consecințe specifice.

Într-o altă opinie, profesorul Vintilă Dongoroz, a *omis cu bună știință* enumerarea printre formele vinovăției și a praeterintenției, deoarece, regula ar fi că fapta se săvârșește, în principiu, cu intenție sau din culpă, și numai ca o *excepție* se poate vorbi de o formă mixtă *alături* de cele două forme tipice de vinovăție (intenția și culpa) când o faptă se săvârșește cu intenție depășită.

Profesorul Vintilă Dongoroz menționează praeterintenția în Tratatul său din 1939 (atunci când enumera factorii intelectivi identificând *trei* asemenea factori: intenția, culpa și intenția depășită (*praeterintenția*) sau „*una a dorit, altceva a ieșit*”) dar și în Explicațiile teoretice ale Codului penal.

În teoria dreptului penal², intenția depășită este privită ca o combinație a intenției (în raport cu *primum delictum*) și culpei (în raport cu *majus delictum*). De exemplu, o persoană lovește cu intenție victima pentru a se răzbuna. Din cauza loviturii, victima se izbește cu capul de pavaj și moare. Acest rezultat n-a fost dorit de inculpat, ci a depășit intenția sa (în ipoteza luată infractorul a voit numai să rănească victima, nu să o și omoare), însă consecințele la care s-a ajuns puteau fi prevăzute de infractor. Acest rezultat mai grav al unei fapte comise cu intenție va atrage desigur răspunderea autorului. Acesta va fi sancționat nu numai pentru vătămarea pe care intenționa să i-o pricinuiască victimei, ci și pentru omorârea din greșală a acestuia. Așadar, intenția depășită se realizează atunci când, făptuitorul, săvârșind cu intenție (directă sau indirectă) o faptă prevăzută de legea penală, produce un rezultat *mai grav* sau un rezultat *în plus* față de acela prevăzut și urmărit, astfel încât intenția inițială a făptuitorului a fost depășită, de unde și denumirea dată acestei situații, aceea *de praeter* (peste) – intenție sau intenție depășită. Așadar, în cazul unei infracțiuni cu intenție depășită rezultatul mai grav trebuie să fie consecința unei acțiuni care face parte din conținutul manifestării intenționate (*primum delictum*) în alt mod rezultatul mai grav apare ca o consecință diferită, autonomă, în raport cu fapta intenționată. De regulă în norma de incriminare acest rezultat mai grav este precedat de expresia „*dacă fapta a avut drept consecință*” subliniind atât existența unei acțiuni intenționate cât și urmarea mai gravă a acesteia, urmare care a depășit intenția autorului³.

La infracțiunea de omor intenția este caracterizată prin următoarele elemente: autorul a voit ca să producă această moarte; a prevăzut că fapta lui avea ca urmare moartea victimei; a acceptat (în cazul *intenției indirecte*) rezultatul faptului comis⁴.

Pentru a hotărî că autorul a avut intenția de a ucide nu se cere ca el să fi prevăzut locul unde va fi nimerită victima și nici faptul că moartea să se fi produs imediat. Ceea ce trebuie avut în vedere este ca intenția autorului infracțiunii să fie exteriorizată în fapta săvârșită. Deci se va analiza care a fost *poziția psihică* materializată în fapta săvârșită. Un exemplu care ne poate lămuri este următorul: instanța de judecată a schimbat încadrarea juridică a faptului de infracțiune de omor art. 188 din Cod penal comisă de T.C., în vătămare care a cauzat moartea, motivând că din activitatea infracțională a acuzatului a lipsit elementul intențional de omor, săvârșirea infracțiunii datorându-se faptului că acuzatul a lovit în disperare pe victimă și deci a recurs la acest *mijloc* fără să raționeze.

Procurorul a făcut cerere de îndreptare, arătând că infracțiunea comisă de T.C., întrunește elementele de crimă de omor deoarece intenția de a ucide rezultă din următoarele fapte materializate în activitatea sa: lovirile au fost aplicate cu cuțitul, deci un instrument apt a desăvârși omorul; au fost aplicate în regiunea tâmpiei, a gâtului și pieptului, organe vitale;

¹ George Antoniu și colaboratorii, *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, op.cit.p. 158-159.

² Vintilă Dongoroz, *Drept penal* (reeditarea ediției din 1939), București, 2000, p. 203.

³ Tribunalul Suprem, decizia 2448/1983.

⁴ Ion Ifrim, *Reflection upon the Consequences of the State of crime relapse*, KBO, Ed. Academia Fortelor Terestre Nicolae Balcescu, Sibiu, 2012, pp. 688-693.

după ce victima a fost tăiată la gât și se găsea doborâtă la pământ în stare de inconștiență, T.C. i-a mai aplicat alte trei lovituri mortale, deși aceasta nu mai prezenta nici un pericol pentru el. Din cele prezentate, reiese clar că T.C. a prevăzut și a voit victima că va fi omorâtă. Instanța Supremă a admis cererea de îndreptare astfel cum a fost formulată.

Din exemplele de mai sus se desprinde că, pentru justa încadrare juridică a faptelor de omor și vătămare a integrității corporale în textele de lege corespunzătoare, este necesar a se stabili exact *situația de fapt* și a se cunoaște temeinic elementele constitutive ale celor două infracțiuni. Încadrarea juridică a faptelor în textele de lege corespunzătoare asigură aplicarea întocmai a principiilor legalității incriminării și a sancțiunilor de drept penal (art. 1 și art. 2 din C. pen.). Organul de cercetare penală este obligat să determine, pentru fiecare fapt pe care îl cercetează, felul vinovăției¹, iar instanța să aplice infractorului pe care îl judecă, pedeapsa prevăzută de lege.

Bibliografie

George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), George Antoniu, Versavia Brutaru, Constantin Duvac, Ion Ifrim, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Marieta Safta, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiiu, Explicațiile noului cod penal, vol. III, art.188-256/ Explanations of the New Criminal Code, vol. III, art.188-256, Ed. Universul Juridic, București, 2015.

Ilie Pascu, Petre Buneci, Noul Cod penal. Partea generală și Codul penal. Partea generală în vigoare. Prezentare comparativă/ The new Criminal Code. The general part and the Criminal Code. The general part in force. Comparative presentation, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 28.

Mihaela Agheniței, Unele reflecții în ceea ce privește infracțiunea complexă praeterintenționată/ Some reflections regarding the complex preterintentional crime, RDP, nr. 4/2012, Ed. Universul Juridic, p. 82.

George Antoniu, Noile Coduri ale României, Studii și Cercetări Juridice/ The New Codes of Romania, Legal Studies and Research, Ed. Universul Juridic, București, 2011, 493.

Tribunalul Suprem, decizia 2448/1983/ Supreme Court, decision 2448/1983.

Ion Ifrim, Reflection upon the Consequences of the State of crime relapse, KBO, Ed. Academia Fortelor Terestre Nicolae Balcescu, Sibiu, 2012, pp. 688-693.

¹ Pentru detalii, Ion Ifrim, *Reflecții asupra definiției infracțiunii din noul Cod penal*, R.D.P. nr. 1/2010, op.cit.pp.64-76.